

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів

Кафедра бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ВАСИЛЕНКО Тетяна Миколаївна

УДК 657.1:339.1

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«ОБЛІК І АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ
НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Тетяна ВАСИЛЕНКО

Науковий керівник

Гайдучок Тетяна Станіславівна

кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2024

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

професор кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету,
к.е.н., професор Дема Дмитро Іванович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Голова комісії _____ Тетяна ГАЙДУЧОК

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту: _____ допустити до захисту _____

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту № _____ від __ грудня 2024 року

Завідувач кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту _____ Наталія МАЛЮГА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) ВАСИЛЕНКО Тетяна Миколаївна захистив(ла) кваліфікаційну
роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____,

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК _____

Ганна МАЙДУДА

АНОТАЦІЯ

Василенко Т. М. Облік і аудит основних засобів як основа управління необоротними активами лісогосподарських підприємств. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

У роботі розглянуто облік і аудит основних засобів як інструменту управління необоротними активами лісогосподарських підприємств. Визначено економічний зміст, їх роль у діяльності підприємств та особливості нормативного регулювання.

Досліджено сучасний стан обліково-аналітичної системи, її вплив на управлінські рішення і ресурси. Розроблено рекомендації для підвищення ефективності обліку й аудиту основних засобів із урахуванням специфіки лісогосподарського сектору. Запропоновані заходи сприятимуть оптимізації використання активів і розвитку підприємств.

Ключові слова: основні засоби, аудит, облік, необоротні активи, лісогосподарські підприємства.

ABSTRACT

Vasylenko T. M. Accounting and auditing of fixed assets as a basis for managing non-current assets of forestry enterprises. – Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for the master's degree in specialty 071 “Accounting and Taxation.” – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The paper considers the accounting and audit of fixed assets as a tool for managing non-current assets of forestry enterprises. The economic content, their role in the activities of enterprises and features of regulatory regulation are determined.

The current state of the accounting and analytical system, its impact on management decisions and resources is investigated. Recommendations for improving the efficiency of accounting and auditing of fixed assets, taking into account the specifics of the forestry sector, are developed. The proposed measures will help to optimize the use of assets and the development of enterprises.

Keywords: fixed assets, audit, accounting, non-current assets, forestry enterprises.

ЗМІСТ

ВСТУП		5
Розділ 1.	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК СКЛАДОВИХ УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1.	Економічний зміст основних засобів підприємства як об'єкту бухгалтерського обліку та аудиту	8
1.2.	Законодавчо-нормативне забезпечення та проблемні питання обліку та аудиту основних засобів у сучасній економічній літературі	12
1.3.	Особливості господарської діяльності та фінансовий стан лісогосподарських підприємств	17
Розділ 2.	СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ	21
2.1.	Формування обліково-аналітичної системи управління основними засобами	21
2.2.	Управлінський облік у процесі відтворення основних засобів	26
2.3.	Удосконалення організації облікового процесу основних засобів	28
Розділ 3.	ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ	30
3.1.	Організація аудиту основних засобів	30
3.2.	Методика проведення аудиту основних засобів	32
3.2.	Удосконалення аудиту основних засобів	38
ВИСНОВКИ		39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		41
ДОДАТКИ		46

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Облік і аудит основних засобів є важливими складовими ефективного управління необоротними активами, особливо у специфічних умовах діяльності лісогосподарських підприємств. Лісогосподарська галузь відіграє значну роль в економіці України, забезпечуючи збереження і раціональне використання природних ресурсів. Водночас підприємства цього сектору стикаються з такими викликами, як висока вартість основних засобів, їх тривалий цикл використання, складність амортизаційних процесів, а також залежність фінансових результатів від сезонності й екологічних факторів.

Сучасні тенденції, зокрема цифровізація облікових процесів, впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і підвищення вимог до аудиторських процедур, потребують вдосконалення системи обліку й аудиту основних засобів. У цьому контексті актуальність теми обумовлена необхідністю розробки науково-практичних підходів, які враховують специфіку діяльності лісогосподарських підприємств та сприяють підвищенню їхньої економічної ефективності.

Дослідження теми є важливим для забезпечення сталого розвитку підприємств галузі, раціонального використання їх ресурсів і підвищення конкурентоспроможності на ринку.

Мета і завдання дослідження. *Метою* є дослідження теоретичних та практичних аспектів організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві, а також розробка рекомендацій щодо їх удосконалення.

Досягнення поставленої мети можливе шляхом виконання поставлених **завдань:**

- вивчити економічний зміст основних засобів підприємства як об'єкта обліку та аудиту;
- здійснити аналіз законодавчо-нормативної бази щодо обліку й аудиту основних засобів та визначити проблемні питання, представлені в економічній літературі;

- дослідити особливості господарської діяльності та фінансовий стан лісогосподарських підприємств, що впливають на облік і аудит основних засобів;
- проаналізувати існуюче обліково-аналітичне забезпечення системи управління основними засобами;
- вивчити особливості управлінського обліку в процесі відтворення основних засобів;
- запропонувати шляхи вдосконалення організації облікового процесу основних засобів з метою підвищення ефективності управління необоротними активами;
- розробити методику проведення аудиту основних засобів з урахуванням специфіки діяльності лісогосподарських підприємств;
- запропонувати рекомендації щодо вдосконалення аудиту основних засобів.

Об'єкт дослідження – процес управління необоротними активами в лісогосподарських підприємствах, зокрема через облік і аудит основних засобів.

Предмет дослідження – методи і засоби ведення бухгалтерського обліку та аудиту основних засобів, а також їх вплив на ефективність управління необоротними активами.

Методи дослідження. У процесі дослідження був застосований системний підхід до вивчення економічних явищ та процесів, а також використано загальнонаукові методи, такі як наукового узагальнення, діалектичний метод, індукції і дедукції, класифікації, порівняння, наукової абстракції, а також системний і комплексний аналіз та синтез.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативні документи, що регулюють обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами підприємств, періодичні наукові видання, а також ресурси глобальної інформаційної мережі Internet.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці вдосконаленої методології обліку та аудиту основних засобів, адаптованої до лісогосподарських підприємств. Дослідження також включає адаптацію міжнародних стандартів до

українських умов та систематизацію підходів до управління необоротними активами, що сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності і покращенню управлінських рішень.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені рекомендації щодо методики обліку та аудиту основних засобів для лісогосподарських підприємств можуть бути ефективно застосовані під час прийняття управлінських рішень щодо необоротних активів. Впровадження підходів сприятиме підвищенню прозорості фінансової звітності, а також допомагатиме виявляти та усувати можливі ризики та помилки на етапі приймання активів.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. За результатами наукового дослідження, що здійснено у кваліфікаційній роботі було опубліковано тези у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій:

– «Управлінський облік у процесі відтворення основних засобів в контексті євроінтеграційних стандартів» – збірник праць учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу» (7-8 листопада 2024 р., Поліський національний університет);

– «Роль амортизаційної політики в обліковому забезпеченні підприємства» – матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції Актуальні питання розвитку економіки: світові та національні аспекти (м. Умань, 21 травня 2024 р.).

Результати дослідження на тему «Порівняльний аналіз обліку основних засобів за бухгалтерським та податковим законодавством: проблемні аспекти сучасного періоду» та «Особливості організації процесу аудиту основних засобів підприємств: сучасні підходи» було опубліковано у фахових виданнях категорії «Б» – «Інклюзивна економіка» та «Інфраструктура ринку».

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Результати кваліфікаційної роботи викладено на 46 аркушах. Робота складається з вступу, трьох розділів, загальних висновків та переліку використаних джерел, який містить 44 найменування. Ілюстративний матеріал представлений 3 таблицями та 3 рисунками.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК СКЛАДОВИХ УПРАВЛІННЯ

НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічний зміст основних засобів підприємства як об'єкту бухгалтерського обліку та аудиту

У сучасних умовах для здійснення будь-якої господарської діяльності підприємству необхідно створити матеріально-технічну базу, основою якої є основні засоби. Ефективність їх використання в подальшому стане визначальним фактором для результатів його діяльності. Враховуючи важливість основних засобів у функціонуванні підприємства, наукова література приділяє значну увагу як теоретичним, так і практичним аспектам їх обліку. Проте єдиної думки серед науковців щодо змісту терміна «основні засоби» так і не вдалося досягти.

Розглядаючи еволюцію економічної категорії основних засобів, можна відзначити, що першим ученим, який виділив це поняття, був Адам Сміт. Він увів у політичну економію узагальнюючі поняття основного та оборотного капіталу, підкреслюючи розбіжність між ними в способі отримання доходу. Зокрема, на думку Сміта, основний капітал – це капітал, спрямований на поліпшення землі, придбання машин і обладнання, інструментів та інших предметів, що приносять дохід, залишаючись у незмінній натурально-речовій формі у одного власника.

Податковий кодекс України визначає основні засоби як матеріальні активи, до яких належать, зокрема, запаси корисних копалин, які надані в користування з ділянок надр. Основні засоби призначені платником податку для використання у господарській діяльності, їх вартість перевищує 20 000 гривень, і вони поступово зменшують свою вартість у результаті фізичного чи морального зносу. Очікуваний строк корисного використання (експлуатації) основних засобів з моменту введення в експлуатацію перевищує один рік (або операційний цикл, якщо він триває довше року) [36].

Згідно з Міжнародним стандартом фінансової звітності 16, основні засоби – це активи, які утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів і наданні послуг, для здавання в оренду чи для адміністративних цілей; вони, як очікується, використовуватимуться протягом більше одного періоду [26].

Отже, розглянувши різні трактування терміна «основні засоби», наведені в нормативно-правових документах, можна дійти висновку, що кожен з цих документів формулює визначення по-своєму, акцентуючи увагу на різних аспектах використання і обліку основних засобів.

Для ефективного бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві необхідно провести їх класифікацію. Розглянемо класифікацію основних засобів для цілей бухгалтерського обліку, а також для податкового обліку, представивши її у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація основних засобів у бухгалтерському та податковому обліку

Бухгалтерський облік		Податковий облік	
Номер субрахунку	Назва субрахунку	Номер групи	Назва групи
100	Інвестиційна нерухомість	—	—
101	Земельні ділянки	1	Земельні ділянки
102	Капітальні витрати на поліпшення земель	2	Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом
			Будівлі
103	Будинки та споруди	3	Споруди
			Передавальні пристрої
104	Машини та обладнання	4	Машини та обладнання
105	Транспортні засоби	5	Транспортні засоби
106	Інструменти, прилади та інвентар	6	Інструменти, прилади, інвентар, меблі
107	Тварини	7	Тварини
108	Багаторічні насадження	8	Багаторічні насадження
109	Інші основні засоби	9	Інші основні засоби
111	Бібліотечні фонди	10	Бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України
112	Малоцінні необоротні матеріальні активи	11	Малоцінні необоротні матеріальні активи

Табл. 1.1 ілюструє основні категорії класифікацій, які допомагають систематизувати облік основних засобів на підприємстві у відповідності з різними вимогами бухгалтерського та податкового обліку.

Отже, для ефективного обліку основних засобів важливо їх ретельно класифікувати. Класифікація є одним із методів пізнання та аналізу явищ, процесів і об'єктів, що передбачає їх поділ на групи за визначеними ознаками, властивостями та взаємозв'язками.

Не менш значимим є розподіл основних засобів за критерієм приналежності на власні та орендовані. Власні основні засоби безпосередньо належать підприємству і формуються із статутного (пайового, акціонерного) капіталу, додаткового капіталу з відповідних джерел для розширення діяльності, а також власних прибутків, цільового фінансування та цільових надходжень. Орендовані основні засоби, які використовуються підприємством, але не є його власністю, обліковуються у орендодавця на балансовому рахунку, а в орендаря — на позабалансовому. Це дозволяє уникнути ризику подвійного обліку тих самих активів.

Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів, який можна охарактеризувати як закінчений пристрій зі всіма необхідними пристосуваннями і приладдям для виконання певних незалежних функцій. Це може бути окремий об'єкт або відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів, які мають однакове або різне призначення, але для їх обслуговування використовуються загальні пристосування, приладдя, системи керування та єдиний фундамент. Важливо підкреслити, що кожен із таких предметів може виконувати свої функції і здійснювати певну роботу лише в складі цього комплексу. Такий підхід до визначення одиниці обліку дозволяє забезпечити точність і узгодженість у веденні обліку основних засобів на підприємстві.

Для достовірного обліку руху основних засобів потрібно визначити, за якою вартістю вони будуть обліковуватися. Розглянемо види вартостей основних засобів, що наведені в табл. 1.2.

Класифікація видів вартостей основних засобів

Види вартостей основних засобів	Як визначається?	Застосування
Первісна вартість	До первісної вартості входять: <ul style="list-style-type: none"> • суми, що сплачуються постачальниками основних засобів (без непрямих податків); • реєстраційні збори, державне мито; • витрати на транспортування, установку та монтаж, налагодження основних засобів; • інші витрати, що пов'язані з доведенням основного засобу до стану, в якому він придатний для використання(п.8 НП(С)БО7) 	При зарахуванні на баланс придбаних (створених) основних засобів
Залишкова (балансова) вартість	=первісна вартість (переоцінена)за мінусом накопиченої амортизації (зносу)	При визначенні підсумку валюти балансу
Справедлива вартість	Це сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату. Як різновид справедливої вартості для основних засобів розглядаються: <ul style="list-style-type: none"> • ринкова вартість; • відновлювальна вартість-сучасна собівартість придбання (виготовлення) за мінусом суми зносу на дату оцінки. Застосовується в разі відсутності ринкової вартості. 	При проведенні переоцінок основних засобів, отриманні основних засобів в обмін на інші активи, безоплатному їх отриманні

Економічний зміст основних засобів підприємства як об'єкта бухгалтерського обліку та аудиту можна охарактеризувати наступними ключовими аспектами:

1. Матеріальна база виробництва: Основні засоби є критично важливими активами, які забезпечують виробничу діяльність підприємства. Вони формують матеріальну основу для створення товарів і надання послуг, що, в свою чергу, впливає на фінансові результати підприємства.

2. Довгостроковість використання: Основні засоби мають тривалий період експлуатації, який перевищує один рік. Це робить їх важливим елементом у плануванні виробничих процесів та фінансових витрат.

3. Амортизація: З часом основні засоби зазнають зносу (фізичного та морального), тому їх вартість поступово амортизується. Це вимагає грамотного облікового підходу з метою відображення зниження вартості активів у фінансовій звітності.

4. **Управлінські рішення:** Періодичний облік і оцінка основних засобів сприяють прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень щодо інвестицій, модернізації та розвитку виробництва.

5. **Реалізація та ліквідність:** Основні засоби можуть бути використані не лише в процесі виробництва, але й продані або передані в оренду, що може вплинути на ліквідність підприємства.

6. **Аудит і контроль:** Основні засоби є об'єктом уваги не лише бухгалтерського обліку, а й аудиту, оскільки правильність їх обліку та оцінки має значний вплив на фінансову звітність підприємства. Аудит забезпечує достовірність інформації про ці активи і дозволяє виявити можливі недоліки в обліковій політиці.

Таким чином, основні засоби підприємства виконують ключову роль у забезпеченні його стабільності, ефективності та конкурентоспроможності на ринку. Їх правильний облік і оцінка є необхідними для отримання достовірної фінансової інформації та прийняття вірних управлінських рішень.

1.2. Законодавчо-нормативне забезпечення та проблемні питання обліку та аудиту основних засобів у сучасній економічній літературі

Основні засоби представляють собою складний об'єкт бухгалтерського обліку, що зумовлено їхньою трудомісткістю, складністю в систематизації та великою кількістю облікових і контрольних завдань.

Методологічні основи формування облікової інформації про основні засоби та розкриття її у фінансовій звітності регулюється НП(С)БО 7 «Основні засоби» [30], Інструкцією №291 «Про застосування плану рахунків ...» [18], Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів [24]. Ключовим міжнародним стандартом, який регулює питання обліку основних засобів, визначає методологію визнання, оцінки, амортизації та обліку вибуття основних засобів, а також описує вимоги до розкриття інформації про активи у фінансовій звітності підприємств є МСБО 16 «Основні засоби» [26]. Для податкових цілей

сутність і характеристика груп основних засобів визначена у Податковому кодексі України [36].

На першому етапі порівняльного аналізу розглянемо основні характеристики бухгалтерського та податкового визначення основних засобів та їх оцінки (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Критерії визнання основних засобів для цілей бухгалтерського та податкового обліку

Визначення згідно		
НП(С)БО 7 «Основні засоби»	МСБО 16 «Основні засоби»	Податкового кодексу України
<i>Ймовірність отримання економічних вигод</i>		немає такої норми
<i>Матеріальність (активи, які мають матеріальну форму)</i>		
<i>Очікуваний строк корисного використання</i>		
більше 1 року або операційного циклу, якщо він довший за рік	за очікуванням, протягом більше одного періоду	більше 1 року або операційного циклу, якщо він довший за рік
<i>Призначення</i>		
використання в процесі виробництва; постання товарів; виконання робіт і надання послуг; здавання в оренду іншим особам; для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій	використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей	використання в господарській діяльності
<i>Вартість об'єкта</i>		
достовірна оцінка вартості, але без конкретного порогового значення, яке б визначало, чи є актив основним засобом		актив, який перевищує 20000 грн
підприємства можуть самостійно установлювати вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів	не має розмежування між малоцінними та іншими активами	малоцінний необоротний матеріальний актив основним засобом не визнається
<i>Одиниця обліку</i>		
об'єкт основних засобів як закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; частини основного засобу, які мають різні строки експлуатації, визнаються як окремі об'єкти	відсутнє визначення одиниці обліку, допускається можливе об'єднання декількох незначних об'єктів в один, до якого застосовується критерій визначення сукупної вартості	немає такої норми

Джерело: складено авторами на основі [30; 26; 36]

Згідно даних табл. 1.3, як національні, так і міжнародні стандарти обліку визначають актив основним засобом за умов, що:

- він, ймовірно, принесе економічні вигоди в майбутньому;
- існує можливість достовірно оцінити його вартість.

На разі, існує проблема, яку необхідно виділити: якщо за нормальних умов діяльності підприємства ці два критерії виконуються, то в умовах воєнного стану вони можуть частково чи зовсім не виконуватися через фізичне руйнування активів або перебування їх на окупованих територіях. З цим пов'язаний розгляд питання правильності списання основних засобів, знищених через бойові дії.

Крім того, згідно ст.14¹ Закону України [39] військові дії вважаються форс-мажорними обставинами, але експерти наголошують не поспішати списувати активи з балансу у зв'язку з обставинами форс-мажору, оскільки ще в часи АТО Міністерство фінансів дозволяло списувати майно з балансу лише на підставі результатів інвентаризації [31]. Відповідно, якщо основні засоби перебувають в зоні активних бойових дій і проведення інвентаризації є неможливим у зв'язку з ризиком для життя чи здоров'я членів інвентаризаційної комісії, підприємство повинне й надалі обліковувати майно на балансі. Тоді виникає питання правильності нарахування амортизації основних засобів, що знаходяться на окупованих територіях, яке буде розглянуто нами на наступному етапі дослідження.

За критеріями матеріальності та строками корисного використання (табл. 1) не має виникати жодних непорозумінь. Усі нормативні акти вказують на матеріальну основу основних засобів, а також на те, що такий актив має бути необоротним.

Згідно зазначених стандартів обліку підприємство має самостійно визначати пороговий вартісний критерій для визнання активу основним засобом відповідно до своєї облікової політики. Це може включати мінімальну вартість, нижче якої активи визнаються як витрати, а не як основні засоби. Для податкових цілей первісна вартість придбаних чи створених основних засобів має перевищувати 20 тис грн., тобто за даним критерієм треба порівнювати всю суму витрат, які її

формують. Таким чином, якщо основний засіб відповідає усім згаданим критеріям, окрім вартісного, з точки зору класифікації наведеної у ПКУ [36], це інший необоротний матеріальний актив. Малоцінний необоротний матеріальний актив у податковому обліку на відміну від бухгалтерського обліку, основним засобом не визнається та амортизації не підлягає.

Щодо одиниць обліку, то варто вказати на обов'язкове застосування компонентного підходу, який вимагає МСБО 16 [26], якщо окремі частини основного засобу мають різний строк корисного використання. Тобто допускається можливість об'єднувати декілька незначних об'єктів в один із застосуванням критерію визначення сукупної вартості. На нашу думку, така норма спрощує ведення обліку, однак за НП(С)БО 7 [30], компонентний підхід не є обов'язковим для всіх основних засобів.

На наступному етапі дослідження потребує розгляду питання амортизації основних засобів, яка стала однією з вагомих проблем в обліку в умовах воєнного стану в Україні, зокрема в частині визначення термінів корисного використання, ліквідаційної вартості, методів амортизації.

Правильна амортизаційна політика, яка забезпечує альтернативне визначення розмірів амортизаційних відрахувань, здійснення керування витратами і фінансовими результатами, нагромадження необхідних фінансових ресурсів та реального їх використання є основою фінансово-господарської діяльності підприємств. Тому, погоджуємося з науковцями Сулимою М. та Смірновим Д., що за сучасних умов слід переглянути пункти облікової політики в частині амортизаційних нарахувань, протестувати активи на предмет їх знецінення, списати пошкоджені активи, які вже не відповідають критеріям визнання [42].

Перш за все відмітимо, що відповідно до ПКУ [36], амортизація на основні засоби нараховується тільки на ті активи, які фактично використовуються в господарській діяльності підприємства. Отже, якщо підприємство тимчасово не має можливості використовувати основні засоби через окупацію територій, то такі активи вважаються виведеними з експлуатації. У цьому випадку, відповідно до НП(С)БО 7 [30], нарахування амортизації має бути призупинене на час, поки актив

не використовується. Це рішення повинно бути документально підтверджене (наприклад, наказом керівника підприємства).

Національний стандарт також дає свободу у виборі методу амортизації, що є важливим напрямом уніфікації, однак формально такий вибір обмежується у використанні згідно ПКУ. Так, вибір методу амортизації основних засобів згідно кодексу залежить від кількох важливих факторів: типу основного засобу, очікуваного характеру його використання, специфіки діяльності підприємства та вимог до мінімальних строків амортизації.

НП(С)БО 7 передбачає чіткий перелік випадків, коли підприємства мають призупинити нарахування амортизації, а саме: на період, у якому підприємство планує реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання чи консервацію об'єкта основних засобів. Отже, вимушене призупинення діяльності в умовах воєнного стану не належить до причин призупинення нарахування амортизації основних засобів. Якщо розглянути сутність консервації основних засобів, яка полягає у комплексі заходів, спрямованих на довгострокове (але не більш як три роки) їх зберігання у разі припинення виробничої та іншої господарської діяльності підприємства з можливістю подальшого відновлення функціонування [30], то можна дійти висновку, що вимушений простій не варто прирівнювати до невикористання основних засобів, пов'язаних з консервацією.

Підприємства, які застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності в будь-якому разі мають продовжувати нараховувати амортизацію основних засобів в бухгалтерському обліку, незалежно від того, чи вони припинили свою діяльність, чи вирішили законсервувати основні засоби. Отже, вимога НП(С)БО не відповідає вимогам МСБО. Доки основний засіб повністю не амортизований, міжнародним стандартом не передбачено припинення нарахувань амортизації, навіть якщо він не використовується або вибуває з активного використання. Один із випадків припинення нарахування амортизації за МСБО – у разі використання методу суми одиниць продукції, якщо немає виробництва.

Порівняльний аналіз нормативно-правового регулювання організації обліку основних засобів дозволив інтегрувати вимоги різних систем обліку та виявити

ключові аспекти і можливості налаштування внутрішньої облікової політики підприємства так, щоб вона відповідала його сучасним практичним потребам управління щодо ефективності використання основних засобів та сприяла точності і достовірності облікових даних. Крім того, коригування облікової політики сприяє підвищенню точності й достовірності фінансових даних, що особливо важливо для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та забезпечення прозорості фінансової звітності [8].

1.3. Особливості господарської діяльності та фінансовий стан лісогосподарських підприємств

Наближення України до міжнародних стандартів у сфері публічних закупівель позитивно впливає на різні галузі економіки, зокрема на лісогосподарський сектор. Господарська діяльність лісогосподарських підприємств має унікальні особливості, які обумовлені різноманітними природними, економічними, соціальними та екологічними чинниками.

Ці чинники визначають не лише специфіку ведення бізнесу в цій сфері, але й впливають на вибір методів управління ресурсами, використання сучасних технологій, а також забезпечення екологічної стійкості. Таким чином, розуміння цих особливостей є важливим для ефективного функціонування лісогосподарських підприємств та підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринку.

Ключовими особливостями галузі є:

1. Довготривалий цикл виробництва – лісогосподарська діяльність характеризується тривалим періодом росту деревини (від десятків до сотень років). Це ускладнює планування, потребує довгострокових інвестицій і врахування змін природних умов.

2. Залежність від природних умов – ріст лісів залежить від клімату, рельєфу, типу ґрунтів і наявності води. Непередбачувані природні явища, як-от посухи, шкідники, хвороби дерев чи пожежі, можуть впливати на обсяги та якість лісових ресурсів.

3. Різноманітність продукції – лісогосподарські підприємства виробляють не лише деревину, а й іншу продукцію, таку як гриби, ягоди, лікарські рослини, смоли, деревне вугілля. Також можливі послуги, як-от рекреація або мисливське господарство.

4. Екологічна функція – ліси виконують важливі екологічні функції: очищення повітря, збереження біорізноманіття, регулювання водного балансу, захист ґрунтів від ерозії. Лісогосподарські підприємства зобов'язані дотримуватись екологічних стандартів і забезпечувати стале управління лісами.

5. Правове регулювання – діяльність таких підприємств регулюється численними законодавчими актами, зокрема Лісовим кодексом України та міжнародними угодами. Це стосується використання лісових ресурсів, охорони лісів і ведення обліку.

6. Використання сучасних технологій – сучасні лісогосподарські підприємства застосовують автоматизацію, геоінформаційні системи (ГІС), дрони та інші технології для моніторингу стану лісів, планування лісозаготівель і запобігання стихійним лихам.

7. Соціальна відповідальність – лісогосподарські підприємства мають соціальну місію – забезпечення робочих місць у сільській місцевості, підтримка місцевих громад, проведення освітніх програм про значення лісів.

8. Реалізація принципів сталого розвитку – головною метою є збереження лісів для майбутніх поколінь шляхом дотримання балансу між вирубкою, відновленням лісів і їхнім збереженням.

9. Експортна спрямованість – деревина та продукти з лісу є важливим експортним товаром. Тому лісогосподарські підприємства мають орієнтуватися на міжнародні стандарти якості.

Лісогосподарська діяльність є складним і багатогранним процесом, що вимагає професійного підходу, дотримання законодавства та інтеграції сучасних технологій. Вона має вагомим значення як для економіки, так і для екології.

У 2023 році лісова галузь України [7] досягла рекордних фінансових результатів за всю історію незалежності, незважаючи на виклики, спричинені

війною, замінованими територіями та зменшенням обсягів заготівлі деревини. Протягом року підприємства галузі сплатили до бюджету 9 156 млрд грн податків та 1 665 млрд грн єдиного соціального внеску.

Доходи від реалізації продукції склали 23 594 млрд грн, що на 323 млн грн більше, ніж у 2022 році. Чистий прибуток зріс до 2 892 млрд грн порівняно з 1 190 млрд грн у 2022 році та 1,017 млрд грн у 2021 році. Середня заробітна плата працівників зросла на 7% у порівнянні з 2022 роком і досягла 20 972 грн. Рентабельність діяльності суттєво покращилася, збільшившись з 4,9% до 12,3%.

Обсяги заготівлі деревини по всій галузі знизилися з 18 млн м³ у довоєнному періоді до 15,7 млн м³, з яких 13,1 млн м³ заготовлено підприємствами Держлісагентства.

Представлені показники демонструють стійкість та ефективність лісової галузі України навіть в умовах війни.

Незважаючи на складні обставини, лісова галузь України продовжує роботу, орієнтуючись на стратегії сталого розвитку. У 2023 році підприємства активно реалізовували програми з відновлення лісів. Зокрема:

- ✓ висаджено понад 200 млн дерев, що відповідає меті збереження лісових ресурсів для майбутніх поколінь;
- ✓ реабілітація пошкоджених територій на замінованих ділянках, яка залишається одним із головних викликів.

Залучення інноваційних технологій, таких як дрони та геоінформаційні системи, допомогло забезпечити ефективний моніторинг стану лісових масивів і планування лісовідновлення навіть у важкодоступних зонах.

У 2023 році галузь демонструвала стабільність на міжнародних ринках. Попит на українську деревину та лісоматеріали залишався високим. Основними споживачами стали країни ЄС, куди було спрямовано понад 70% експорту деревної продукції [40].

З метою підвищення конкурентоспроможності українських виробників підприємства: впроваджували міжнародні стандарти якості, зокрема сертифікацію

FSC; розширювали асортимент продукції, включаючи оброблені лісоматеріали з доданою вартістю.

Попри досягнення, лісова галузь України стикається з низкою викликів, які потребують уваги: розмінування лісів (значна частина лісових територій на сході та півдні залишається небезпечною через замінування, що обмежує доступ для заготівлі деревини та відновлення лісів); екологічні наслідки війни (ураження лісів через пожежі та бойові дії вимагають масштабних заходів з реабілітації); дефіцит кадрів (міграція населення та зміни в економіці вплинули на доступність кваліфікованих працівників).

Попри війну, українська лісова галузь демонструє зразкову стійкість і продовжує розвиватися. Досягнуті результати свідчать про ефективність управління, значення міжнародної підтримки та злагоджену роботу всіх підприємств галузі. Залучення інвестицій, технологій і міжнародних стандартів стане запорукою подальшого успіху навіть у складних умовах.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ УПРАВЛІННЯ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Формування обліково-аналітичної системи управління основними засобами

Сьогодні важливим етапом у створенні ефективної системи управління є розробка обліково-аналітичного забезпечення. Таке рішення дозволить інтегрувати інформацію про внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства в єдину інформаційну систему, а також враховувати ризики, пов'язані з його бізнес-діяльністю.

При створенні системи обліково-аналітичного забезпечення для управління основними засобами можна виділити кілька ключових етапів:

- збір облікової інформації про основні засоби з первинних документів;
- узагальнення первинних облікових даних шляхом підготовки внутрішніх та зовнішніх звітів;
- виконання аналітичної обробки облікових даних.

Крім того, варто врахувати етапи, які забезпечують ефективність системи в цілому. Сюди входять:

- розробка методології оцінки основних засобів, що включає визначення їх вартості та амортизації;
- впровадження автоматизованих інформаційних технологій для своєчасного оновлення даних;
- формування системи контролю за використанням основних засобів, що дозволяє виявляти інвестиційні та операційні ризики;
- забезпечення навчання персоналу для ефективної роботи з обліковою системою.

Ці кроки дозволять не лише систематизувати облік основних засобів, але й покращити процеси управління ними, сприяючи загальному розвитку підприємства.

Відповідно до діючого законодавства, основними завданнями управління основними засобами підприємства є: визначення оптимальних потреб у збільшенні основних засобів; розробка плану розвитку матеріально-технічної бази підприємства; обґрунтування політики ремонту основних засобів; контроль за ефективністю використання основних засобів на підприємстві.

Основу обліково-аналітичної системи складають три взаємопов'язані та взаємозалежні базові елементи: бухгалтерський облік, аналіз господарської діяльності та аудит. Ці елементи поділяються на структурні складові, які генерують інформацію залежно від визначених цілей. Завдяки взаємодії управлінських функцій в обліково-аналітичній системі формується обліково-аналітичне забезпечення для управління основними засобами (рис. 2.1) [17].

Отже, обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами виступає як система, яка має на меті надання управлінському персоналу підприємства достовірної та своєчасної інформації щодо формування необхідної кількості основних засобів. Це, у свою чергу, сприяє безперебійній діяльності підприємства та досягненню позитивних фінансових результатів.

Ключовим елементом облікової діяльності підприємства є розробка оптимальної облікової політики стосовно основних засобів. Це дозволяє не лише забезпечити точність і достовірність обліку, але й ефективно управляти ресурсами, що мають суттєве значення для досягнення стратегічних цілей. Правильно сформульована облікова політика враховує специфіку діяльності підприємства, законодавчі вимоги і сучасні тенденції в управлінні активами.

Оптимальна облікова політика повинна включати чіткі критерії обліку, відображення вартості активів, а також методи амортизації і оцінки їх залишкової вартості. Вона також має враховувати потреби управлінського персоналу у інформації, що дозволить приймати зважені рішення стосовно інвестицій в основні засоби, їх модернізації та оптимізації використання.

Рис. 2.1. Механізм обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств

Адаптовано за [17]

Крім того, важливо забезпечити гнучкість облікової політики, щоб вона могла швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, фінансовій ситуації підприємства та нових вимог законодавства. Це дозволить підприємству не лише зберігати контроль за активами, але й ефективно реагувати на виклики ринку, що, у свою чергу, сприятиме довгостроковій стабільності та розвитку бізнесу.

Згідно з положеннями Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [38], право на формування облікової політики

належить суб'єкту господарювання. Основним документом, що визначає облікову політику підприємства, є Наказ про облікову політику [25].

На рис. 2.2 представлено узагальнену схему організації обліку основних засобів на підприємстві.

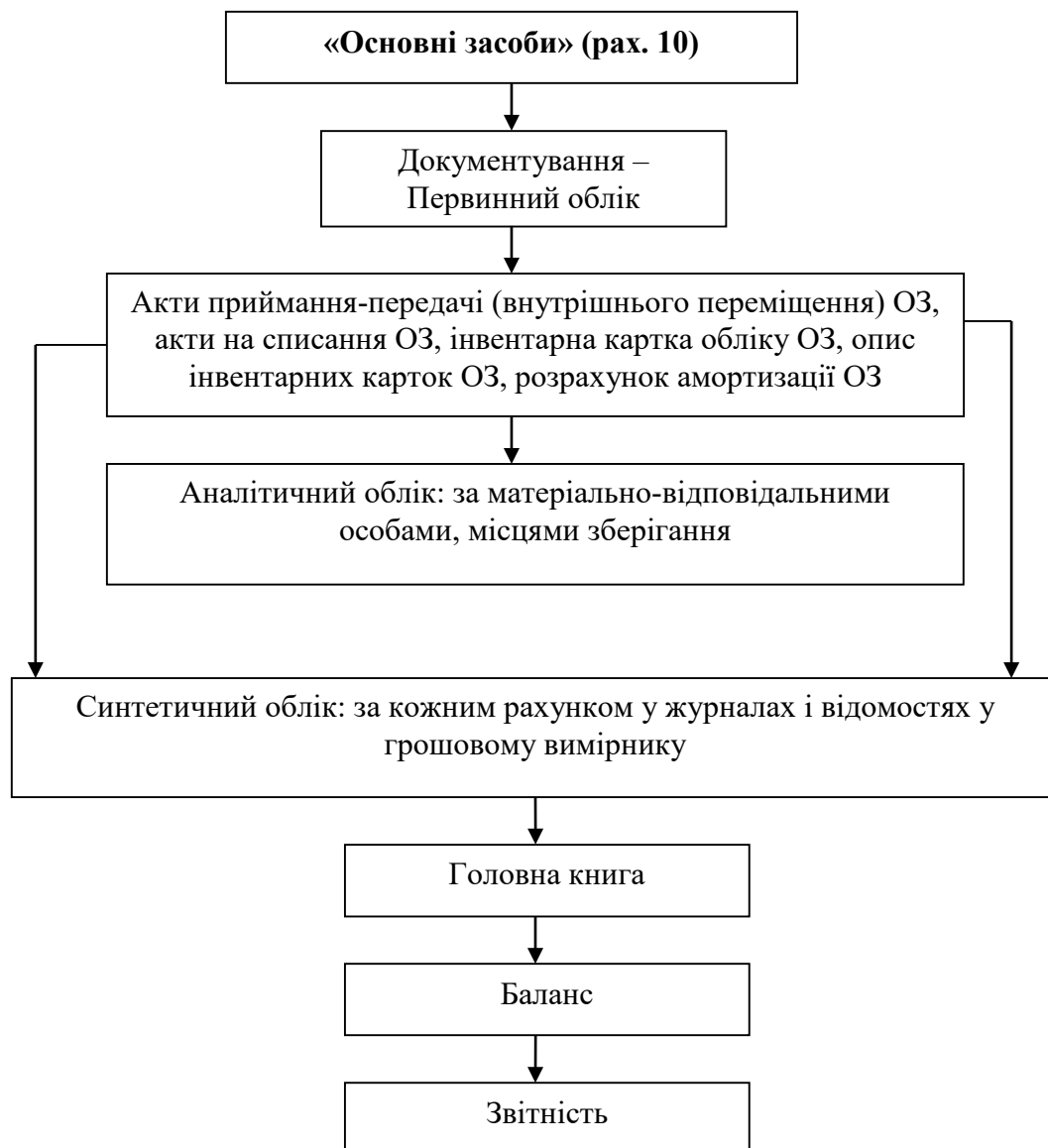

Рис. 2.2. Організація обліку основних засобів на підприємстві

Рахунок 10 «Основні засоби» використовуються в бухгалтерському обліку для відображення витрат, пов'язаних із виготовленням, придбанням, транспортуванням, будівництвом та модернізацією основних засобів підприємства.

На підприємстві аналітичний облік основних засобів здійснюється шляхом ведення інвентарних карток, які містять детальну інформацію про кожен об'єкт основних засобів. У картках зазначаються такі дані, як назва об'єкта, його

інвентарний номер, місцезнаходження, первісна вартість, дата введення в експлуатацію, строк корисного використання, метод нарахування амортизації та суми амортизаційних відрахувань.

Інвентарні картки забезпечують систематизацію даних про основні засоби, спрощують контроль за їхнім використанням і сприяють точності фінансового обліку. Окрім того, інформація з карток використовується для складання звітності та аналізу стану основних засобів.

Рахунок 13 «Знос необоротних активів» застосовується для обліку даних про накопичену амортизацію та індексацію зносу необоротних матеріальних активів, які підлягають амортизації. Цей рахунок є ключовим інструментом для відображення зменшення вартості необоротних активів унаслідок їх експлуатації або морального старіння. Він забезпечує точне відображення залишкової вартості активів у фінансовій звітності підприємства, що сприяє більшій прозорості та об'єктивності оцінки фінансового стану. Інформація, накопичена на цьому рахунку, також використовується для аналізу ефективності управління основними засобами, планування їх оновлення та оцінки довгострокової платоспроможності підприємства.

Таким чином, система об'єднує бухгалтерський, управлінський та аналітичний облік, створюючи інтегровану інформаційну базу для прийняття управлінських рішень. Основними характеристиками якісної обліково-аналітичної системи є: прозорість і достовірність даних про стан та рух основних засобів; інтеграція сучасних інформаційних технологій для автоматизації процесів обліку й аналізу; адаптивність до потреб підприємства та змін у законодавстві; можливість проведення оперативного моніторингу показників, пов'язаних з основними засобами, таких як ступінь зносу, рівень використання, потреба в модернізації чи оновленні.

Формування ефективної обліково-аналітичної системи сприяє підвищенню ефективності управління основними засобами, зменшенню витрат і ризиків, а також забезпечує підприємство якісною інформацією для стратегічного планування.

2.2. Управлінський облік у процесі відтворення основних засобів

Як вже було досліджено, основні засоби – це довгострокові активи, які мають значний вплив на виробничі процеси та конкурентоспроможність підприємств. Відтворення цих активів передбачає як їх технічне обслуговування, так і модернізацію чи повну заміну, що потребує відповідних фінансових ресурсів та управлінських рішень. Важливо, щоб процес їх відтворення відбувався відповідно до сучасних вимог управлінського обліку, який враховує міжнародні стандарти та забезпечує прозорість, ефективність і раціональне використання ресурсів.

Відтворення основних засобів включає процеси їхнього ремонту, модернізації або заміни після завершення терміну експлуатації. Успішне відтворення потребує планування та фінансових вкладень, оскільки відновлення зношених або застарілих активів потребує значних ресурсів. Відтворення може бути як простим (відновлення вихідних властивостей без зміни технічних характеристик), так і розширеним (модернізація з поліпшенням технічних характеристик або заміна новими, більш ефективними активами).

На думку науковиці Майдуди Г. [23] «в нинішній час особливу увагу необхідно приділяти процесу відтворення основних засобів, оскільки виробництво високоякісної та конкурентоспроможної продукції, мінімізація виробничих витрат, підвищення техніко-технологічного рівня виробництва можливе лише при оптимальній структурі основного капіталу, а також забезпеченні процесу його відтворення».

Щодо питання управлінського обліку, «управлінський облік – це збір фінансової та виробничої інформації з подальшим її аналізом для використання у прийнятті стратегічних рішень керівництвом підприємства» [43].

Управлінський облік спрямований на внутрішню аналітику та управління фінансовими ресурсами підприємства. Одним із його завдань є забезпечення обґрунтованих управлінських рішень щодо інвестицій в основні засоби, їх модернізації та заміни. У класичному підході управлінський облік охоплює аналіз витрат, прогнозування та контроль, але у сучасних умовах, особливо в контексті

євроінтеграції, відбуваються зміни, які вимагають нових підходів до обліку й відображення інформації.

Управлінський облік відіграє головну роль у плануванні та контролі процесу відтворення основних засобів. Він забезпечує менеджерів інформацією, необхідною для оцінки вартості утримання, модернізації або заміни активів. Управлінський облік допомагає підприємству здійснювати наступні дії:

1) оцінку стану основних засобів – використання управлінського обліку дозволяє визначити поточний стан основних засобів, рівень їхнього зносу та необхідність у проведенні ремонтів або заміни;

2) планування витрат на відтворення – управлінський облік забезпечує підприємство фінансовими прогнозами, необхідними для підготовки бюджету на відтворення основних засобів (оцінка витрат на ремонти, модернізація, або закупівля нових активів);

3) контроль за витратами – облік дозволяє контролювати фактичні витрати на відтворення основних засобів у порівнянні із запланованими, що важливо для підтримки бюджету та уникнення перевитрат;

4) аналіз ефективності інвестицій – після відтворення активів управлінський облік дозволяє оцінити, наскільки ефективно було використано кошти, порівнюються показники продуктивності до та після модернізації, аналізується окупність інвестицій.

Сьогодні українські підприємства стикаються з низкою викликів. Зокрема, для ефективної адаптації до євроінтеграційних стандартів необхідно проводити навчання співробітників щодо сучасних вимог, які постають перед управлінським обліком та звітністю. Підприємствам також необхідно адаптувати свої методики обліку до європейських, що включає перегляд методів амортизації, обліку інвестицій та оцінки ефективності.

Реформування системи управлінського обліку згідно з євроінтеграційними стандартами може допомогти українським підприємствам стати більш конкурентоспроможними на міжнародному ринку. Це сприятиме покращенню

їхніх облікових процесів, зробить більш прозорими і зрозумілими для міжнародних партнерів.

Адаптація управлінського обліку у процесі відтворення основних засобів до євроінтеграційних стандартів є важливим кроком на шляху до інтеграції української економіки у європейський простір. Так, впровадження європейських стандартів може допомогти українським підприємствам пристосуватися до глобальних змін і забезпечити стійкий розвиток економіки. Це сприятиме покращенню конкурентоспроможності та розвитку нових ринків і може відкрити нові можливості для українських підприємств.

2.3. Удосконалення організації облікового процесу основних засобів

Удосконалення організації облікового процесу основних засобів є важливим завданням для підприємств. З практичної точки зору це включає кілька ключових аспектів, а саме:

1. Автоматизація обліку.

1.1. використання спеціалізованих програм для обліку основних засобів, таких як SAP, Oracle тощо, дозволяє автоматизувати процеси обліку, скоротити час на підготовку звітності та зменшити ймовірність отримання помилок;

1.2. забезпечення інтеграції програм для обліку основних засобів з іншими системами обліку сприятиме отримуванню актуальних даних без ручного введення.

2. Оцінка та переоцінка основних засобів.

2.1. доцільність впровадження різних методів оцінки основних засобів (історична вартість, переоцінка, відновлювальна вартість) в залежності від обставин та вимог законодавства;

2.2. проведення регулярних переоцінок для відображення реальної вартості активів, що є важливим для точного фінансового звіту.

3. Контроль за використанням та зберіганням основних засобів.

3.1. постійне проведення планових і позапланових інвентаризацій основних засобів для виявлення втрат, крадіжок або порушень умов експлуатації;

3.2. впровадження індикаторів ефективності.

4. *Перегляд політики обліку.*

4.1. актуалізація облікової політики – перегляд облікової політики щодо основних засобів з урахуванням поточних змін у законодавстві, нормативах і стандартах (це включає правила амортизації, курсових різниць, а також вимоги до ведення документів);

4.2. впровадження етичних стандартів – дотримання етичних стандартів бухгалтерського обліку, щоб забезпечити чесність і прозорість у звітуванні.

Отже, удосконалення організації облікового процесу основних засобів на підприємстві вимагає комплексного підходу, включаючи автоматизацію, стандартизацію документів, регулярний контроль тощо. Забезпечення ефективного обліку основних засобів не тільки покращує управління ними, але й підвищує загальну фінансову стабільність та конкурентоспроможність підприємства.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Організація аудиту основних засобів

В умовах сучасної економіки України, коли підприємства часто стикаються з викликами модернізації обладнання та інфраструктури, аудит основних засобів набуває особливого значення. Він дозволяє своєчасно виявляти недоліки у використанні основних засобів, що сприяє підвищенню їх ефективності та оптимізації ресурсів. Оскільки основні засоби відіграють головну роль у довгостроковій інвестиційній діяльності, правильність їх оцінки, обліку та збереження має суттєве значення для інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін. Отже, аудит у цьому напрямі забезпечує прозорість і надійність фінансової інформації, яка є основою для прийняття управлінських рішень.

Метою аудиту основних засобів є перевірка інформації щодо повноти, достовірності, законності та коректності відображення необоротних активів в обліку, встановлення дотримання вимог чинного нормативно-правового законодавства України [6].

Перед початком аудиту основних засобів слід чітко визначити цілі та завдання перевірки (рис. 3.1), що дозволить зосередити зусилля аудитора на аспектах, які потребують уваги. Необхідно враховувати специфіку підприємства, щоб забезпечити відповідність аудиту його індивідуальним потребам та особливостям функціонування.

Наступним кроком якісного проведення аудиту основних засобів є збір та формування інформаційного масиву. Для проведення аудиту основних засобів необхідно використовувати різні джерела інформації, щоб гарантувати всебічну та неупереджену оцінку активів підприємства. Основні джерела інформації, що застосовуються під час аудиту, згруповані автором у певні групи (Додаток А).

Рис. 3.1. Завдання аудиту основних засобів

Джерело: побудовано за інформацією [1,2]

Наведені джерела сприяють формуванню цілісного уявлення про стан і використання основних засобів підприємства, а також забезпечують неупередженість у процесі аудиту.

Аудит основних засобів є досить складним і ресурсомістким процесом, що вимагає обробки значних обсягів інформації. Тому, враховуючи прийнятний рівень аудиторського ризику, аудитор може використовувати вибіркове дослідження основних засобів [1].

3.2. Методика проведення аудиту основних засобів

Методика проведення аудиту основних засобів має бути структурованою відповідно до визначених етапів аудиторської перевірки [10].

I. Підготовчий етап. На цьому етапі аудитори збирають необхідну інформацію, оцінюють можливі ризики та визначають стратегію проведення перевірки. Деталізація цього етапу сприяє ефективнішій організації роботи аудиторів, дозволяючи їм зосередити увагу на основних аспектах діяльності підприємств.

На підготовчому етапі аудитори здійснюють:

1) ознайомлення з діяльністю підприємства: вивчають специфіку діяльності підприємства, його галузь, масштаби, організаційну структуру та особливості управління основними засобами; аналізують стратегічні цілі підприємства, види діяльності, характер основних засобів (виробничі, транспортні, будівельні, офісні тощо) та рівень їх використання у виробничих або невиробничих процесах; вивчають облікову політику підприємства, зокрема правила обліку основних засобів, методи нарахування амортизації та принципи переоцінки та списання основних засобів;

2) оцінку ризиків: визначають потенційні ризики, пов'язані з недостовірним або неправильним обліком основних засобів; оцінюють ризики втрати або пошкодження основних засобів, включаючи фізичний знос, неефективне управління або недоліки в системі безпеки; перевіряють ризики невідповідності законодавчим вимогам, наприклад, неправильне нарахування податків або невірне

оформлення договорів на придбання або оренду основних засобів; розглядають можливі ризики шахрайства або зловживань з боку керівництва або працівників, які можуть приховати недостачі або неправильно оцінити основні засоби; аналізують зовнішні ризики (економічні, регуляторні, техногенні), які можуть вплинути на зниження вартості основних засобів або їх знищення;

3) планування аудиту: на основі отриманої інформації розробляють план аудиту, в якому чітко окреслюються об'єкти перевірки (окремі категорії основних засобів, наприклад, нерухомість, транспортні засоби, виробниче обладнання тощо); встановлюють терміни проведення аудиту для кожного етапу, а також визначають відповідальних осіб, які будуть здійснювати перевірку; аудитори вказують методи перевірки, наприклад, документальна перевірка, інвентаризація на місцях, оцінка фізичного стану основних засобів тощо; визначають критерії оцінки стану основних засобів: їх знос, вартість, доцільність використання, термін служби, методи нарахування амортизації; планують співпрацю з відповідними підрозділами підприємства – бухгалтерією, фінансовим відділом, технічними службами та іншими підрозділами, які беруть участь у використанні та обліку основних засобів; передбачають гнучкість плану на випадок непередбачених обставин, наприклад, виявлення суттєвих порушень або змін у законодавстві.

На підготовчому етапі аудитори закладають основу для успішного проведення всього аудиторського процесу, що гарантує як ефективність, так і високу якість перевірки.

II. Перевірка документів є основним етапом у процесі аудиту основних засобів, адже правильність обліку та документообігу відіграє ключову роль у визначенні фактичного стану основних засобів та їх відповідності бухгалтерським записам. Перевірка документів включає в себе аналіз ключових аспектів, таких як:

1) проведення інвентаризації основних засобів – аудитори здійснюють порівняння фактичної наявності основних засобів із даними, що наведені в інвентарних відомостях та облікових регістрах підприємства і перевірку наявності та відповідності інвентарних номерів активів, а також їхніх характеристик, зокрема: тип, кількість, стан, місцезнаходження тощо;

2) перевірка первинних документів – аудитори перевіряють їх повноту та правильність оформлення. При проведенні перевірки первинних документів, аудитори аналізують накладні на придбання (перевіряється, чи відповідають ці документи реальним операціям і чи правильно зафіксовані в обліку), Акти введення в експлуатацію (аудитори оцінюють, чи були активи правильно введені в облік після їх придбання або будівництва, а також чи своєчасно і правильно відображено у фінансовій звітності), Договори купівлі-продажу та оренди (перевіряють на предмет правомірності операцій, умов угод, а також їх вплив на баланс підприємства); Акти списання та ліквідації (аудитори здійснюють перевірку документів, що підтверджує вибуття основних засобів (продаж, ліквідація, передача), правильність оформлення та фіксації цих операцій у бухгалтерському обліку);

3) оцінка амортизаційних відрахувань – аудитори перевіряють застосування методів амортизації відповідно до облікової політики підприємства та вимог законодавства; оцінюють правильність розрахунків амортизаційних відрахувань для кожного основного засобу (важливо переконатися, що нарахування амортизації відповідає строку корисного використання активу та обраному методу (прямолінійний, виробничий, кумулятивний, зменшення залишкової вартості тощо); перевіряють правильність оцінки вартості основних засобів при їх придбанні, модернізації або реконструкції, а також своєчасність їх переоцінки (якщо така була проведена).

Відтак, етап перевірки документів охоплює всебічний аналіз облікових даних та юридичних документів, що забезпечує виявлення можливих порушень у процесі управління основними засобами та гарантує точність відображення активів у фінансовій звітності підприємства.

III. Аналіз та оцінка даних. На цьому етапі аудитори проводять глибокий аналіз облікових даних щодо основних засобів підприємства, порівнюючи їх з реальними ринковими показниками та оцінюють вплив операцій з активами на фінансовий стан підприємства. Основні завдання полягають в оцінці достовірності

вартості активів, правильності нарахування амортизації та перевірці операцій, пов'язаних з основними засобами.

На етапі аналізу та оцінки проводять:

1) оцінку реальної вартості основних засобів – аудитори порівнюють балансову вартість основних засобів із їх ринковою вартістю, щоб виявити можливі розбіжності. Ринкова вартість може змінюватися з часом, особливо для таких активів, як будівлі, споруди або обладнання, яке підлягає моральному зносу або змінам у технологіях;

2) переоцінку активів – аудитори перевіряють, чи проводилася переоцінка основних засобів відповідно до вимог законодавства та облікової політики підприємства. Важливо визначити, чи була оцінка активів актуальною на момент звітного періоду;

3) оцінку доцільності збереження активів на балансі підприємства, особливо якщо їх ринкова вартість суттєво відрізняється від облікової. В такому випадку може виникнути потреба в коригуванні вартості або проведенні додаткових заходів (модернізація, ремонт або списання);

4) аналіз зносу – аудитори оцінюють ступінь зносу основних засобів на основі облікових даних та фактичного стану активів, порівнюючи його з нарахованими амортизаційними відрахуваннями. Важливим аспектом є перевірка відповідності строку корисного використання активів з реальним терміном експлуатації. Якщо активи використовуються довше чи коротше очікуваного строку, це може вказувати на неправильне визначення амортизаційних норм або необхідність коригування облікової політики.

5) аналіз операцій з основними засобами – аудитори проводять аналіз операцій:

– з придбання основних засобів, перевіряючи відповідність цін ринковим умовам, а також правильність документального оформлення. Важливо переконатися, що придбання активів було економічно обґрунтованим і здійснювалося відповідно до встановлених процедур;

– з продажу або списання основних засобів – аудитори оцінюють, чи правильно були відображені в обліку операції з продажу або списання основних засобів. Особлива увага приділяється відповідності цих операцій вимогам законодавства, своєчасності їх відображення в обліку та правильності формування фінансових результатів;

– з модернізації та ремонту основних засобів – перевіряється правильність обліку операцій, пов'язаних із модернізацією та ремонтом основних засобів. Аудитори повинні переконатися, що такі операції класифікуються правильно – як капітальні або поточні витрати, що безпосередньо впливає на баланс підприємства та нарахування амортизації.

б) оцінку економічної доцільності – аудитори аналізують, наскільки економічно обґрунтованими є операції з основними засобами, зокрема придбання нових активів або модернізація існуючих. Важливо зрозуміти, чи доцільні інвестиції та чи вони приносять очікувану віддачу у вигляді підвищення ефективності, продуктивності або зниження витрат. За умови, якщо активи використовуються неефективно або не відповідають сучасним вимогам, аудитори можуть рекомендувати їхнє списання або заміну.

Цей етап дозволяє оцінити, наскільки ефективно відбувається процес управління основними засобами, наскільки правильно їх відображено в обліку та чи відповідають ці активи ринковій вартості і реальному стану. Ретельний аналіз і оцінка даних є запорукою достовірної фінансової звітності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо основних засобів.

IV. Підготовка звіту. Підготовка звіту є заключним етапом аудиту, оскільки результати аудиторської перевірки повинні бути чітко та зрозуміло викладені для подальшого прийняття рішень керівництвом підприємства. Звіт відображає об'єктивну оцінку стану обліку основних засобів та може стати основою для покращення ефективності управлінських процесів.

На цьому етапі аудитори:

1) підсумовують виявлені порушення – аудитор ретельно документує всі виявлені порушення або недоліки в системі обліку основних засобів. Ці

порушення можуть стосуватися неправильного або неповного відображення активів на балансі, недотримання облікових стандартів, несвоєчасного оновлення даних про амортизацію, неправильної класифікації активів тощо. Важливо, щоб порушення були описані чітко і з посиланням на відповідні нормативні акти або стандарти, які було порушено;

2) описують рекомендації – аудитор повинен надати рекомендації для усунення недоліків. Ці рекомендації можуть включати конкретні заходи для покращення процесів обліку, впровадження автоматизованих систем для більш точного обліку основних засобів, навчання працівників або вдосконалення політики внутрішнього контролю. Рекомендації мають бути реалістичними та здійсненними в умовах діяльності суб'єкта господарювання;

3) формують висновки – після аналізу результатів аудиту аудитор готує загальні висновки щодо стану обліку основних засобів на підприємстві. Висновки включають оцінку ефективності поточної системи обліку, її відповідності нормативним вимогам та потенційних ризиків, пов'язаних із виявленими недоліками. Також у висновках зазначаються перспективи подальшого розвитку системи обліку після виконання запропонованих рекомендацій.

V. Пост-аудит (моніторинг). Пост-аудит або моніторинг є важливим етапом аудиторського процесу, що полягає у відстеженні того, наскільки ефективно були впроваджені рекомендації, надані аудитором. Для забезпечення ефективного впровадження рекомендацій аудитор може проводити повторні перевірки або контрольні заходи. Це може бути як повна, так і вибіркова перевірка, залежно від серйозності виявлених порушень та складності запропонованих заходів. Основною метою є перевірка того, чи виконані рекомендації у повному обсязі, чи застосовані запропоновані коригувальні дії та чи усунуті виявлені недоліки.

Зокрема, під час пост-аудиту аудитор може перевіряти, чи оновлена документація та облікові записи відповідно до рекомендацій; оцінювати, чи покращилася точність обліку основних засобів та їх амортизації; оглядати впровадження нових процедур внутрішнього контролю та їх ефективність і

аналізувати, чи зміни в системі обліку вплинули на загальну фінансову звітність підприємства.

Пост-аудит також включає оцінку впливу впроваджених змін на діяльність підприємства. Аудитор може надати додаткові рекомендації, якщо з'ясується, що певні заходи не були достатньо ефективними або потребують подальшого вдосконалення. Успішне виконання визначених етапів дає змогу аудиторам отримати розуміння стану та управління основними засобами підприємства. Це, у свою чергу, підвищує точність фінансової звітності та допомагає виявити можливі ризики чи недоліки в управлінні активами [10].

3.3. Удосконалення аудиту основних засобів

В результаті проведеного дослідження виявлено, що ефективна організація процесу аудиту основних засобів підприємства є основою для забезпечення прозорості та достовірності фінансової звітності. Використання новітніх технологій, удосконалення методики аудиту та адаптація до міжнародних стандартів – важливі напрями для підвищення якості аудиту та оптимізації управління основними засобами.

Основні напрями удосконалення аудиту основних засобів підприємств представлено у Додатку Б.

Рекомендації щодо вдосконалення методики аудиту основних засобів обґрунтовуються потребою підвищення ефективності і прозорості процесу перевірки, а також необхідністю адаптації до сучасних бізнес-реалій та технологічних змін і спрямовані на вдосконалення процесу аудиту основних засобів та забезпечення його відповідності сучасним вимогам бізнес-середовища.

Завдяки означеним змінам підприємства зможуть підвищити точність обліку активів, покращити прозорість фінансової звітності та знизити ризики недостовірної інформації, що є ключовим фактором у прийнятті стратегічних управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження щодо обліку та аудиту основних засобів як основи управління необоротними активами лісогосподарських підприємств, зроблено такі висновки.

Доведено, що основні засоби відіграють ключову роль у господарській діяльності лісогосподарських підприємств, забезпечуючи матеріальну основу для виконання операцій. Вони не лише забезпечують реалізацію виробничих процесів, але й впливають на загальну ефективність підприємства, оскільки від їх стану та продуктивності залежить якість та швидкість виконання завдань.

Наявність чіткої облікової та аудиторської практики в управлінні основними засобами дозволяє ефективно контролювати їх стан, своєчасно виявляти та усувати проблеми, а також приймати обґрунтовані рішення щодо інвестицій у модернізацію та розвиток. З огляду на це, основні засоби можна розглядати як стратегічний актив, що визначає не тільки фінансову стійкість підприємства, але й перспективи його розвитку в умовах сучасного ринку.

Проаналізовано законодавчо-нормативне забезпечення обліку й аудиту основних засобів, виявлено його недоліки та можливості вдосконалення. Особливу увагу приділено необхідності інтеграції міжнародних стандартів фінансової звітності.

Визначено специфіку господарської діяльності лісогосподарських підприємств, зокрема залежність їх фінансового стану, від сезонних коливань і стану природних ресурсів.

Досліджено роль управлінського обліку у процесі відтворення основних засобів. Підтверджено, що впровадження аналітичних інструментів значно підвищує ефективність прийняття рішень щодо використання та відновлення основних засобів.

Розроблено пропозиції щодо вдосконалення організації облікового процесу основних засобів шляхом автоматизації, стандартизації процедур і вдосконалення облікової політики підприємств.

Проаналізовано особливості організації аудиту основних засобів, включаючи вибір методів і процедур перевірки з урахуванням специфіки діяльності лісогосподарських підприємств.

Запропоновано вдосконалену методику проведення аудиту, яка передбачає використання ризик-орієнтованого підходу, аналізу ключових показників ефективності основних засобів і оцінки стану необоротних активів.

Розроблено практичні рекомендації для підвищення ефективності аудиту основних засобів, включаючи підвищення кваліфікації аудиторів, оновлення нормативно-методичних документів і впровадження цифрових технологій у процес аудиторських перевірок.

Отже, розроблені рекомендації сприятимуть підвищенню ефективності використання основних засобів, зменшенню витрат і забезпеченню прозорості інформації для управлінських рішень.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на інтеграцію сучасних цифрових технологій у процеси обліку й аудиту основних засобів, що відповідає сучасним тенденціям цифрової трансформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Н. М., Дорофієнко А. В. Аудит основних засобів на промисловому підприємстві. *Вісн. Хмельницького нац. ун-ту. Сер. Економічні науки*. 2019. № 1. С. 46-52.
2. Бондаренко О. М., Матвєєва О. М., Руденко Л. О. Організація і методологія проведення аудиту основних засобів та шляхи його вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/199/191> (дата звернення: 21.09.2024)
3. Бухгалтерський облік (для необлікових спеціальностей) : навч. посіб. / Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок, О. М. Дмитренко. Житомир : Рута, 2022. 256 с.
4. Бухгалтерський облік і аудит в управлінні лісогосподарським підприємством : підручник / Ю. С. Цаль-Цалко, Ю. Ю. Мороз, В. С. Ейсмонт, Т. С. Гайдучок, Н. І. Цегельник. Житомир : Рута, 2019. 372 с.
5. Василенко Т., Рудніцький А. Управлінський облік у процесі відтворення основних засобів в контексті євроінтеграційних стандартів. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць учасників III Міжнар. наук.-практ. конф. (7-8 листоп. 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 350-352.
6. Виноградова О. М., Жидєєва Л. І. Аудит : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 652 с.
7. Відбулося засідання розширеної колегії Держлісагентства, в ході якого підсумували роботу лісової галузі за 2023 рік та окреслили плани і завдання на 2024 рік. URL: <http://surl.li/spoxbx> (дата звернення: 25.11.2024).
8. Вітер С. А., Гайдучок Т. С., Василенко Т. М. Порівняльний аналіз обліку основних засобів за бухгалтерським та податковим законодавством: проблемні аспекти сучасного періоду. *Інклюзивна економіка*. 2024. № 3(05). С. 20-27.
9. Гайдучок Т. С., Василенко Т. М. Роль амортизаційної політики в обліковому забезпеченні підприємства. *Актуальні питання розвитку економіки:*

світові та національні аспекти : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21 трав. 2024 р.). Умань : Візаві, 2024. С. 195-198.

10. Гайдучок Т. С., Василенко Т. М., Рудніцький А. М. Особливості організації процесу аудиту основних засобів підприємств: сучасні підходи. *Інфраструктура ринку*. 2024. Вип. 80. С. 58-68.

11. Гайдучок Т. С., Вітер С. А., Дем'янишина О. А., Ареп'єва О. В. Фінансовий облік активів : навч. посіб. : у 2 ч. / Житомир : Поліський нац. ун-т, 2024. Ч. I. 360 с.

12. Гайдучок Т. С., Мостепанюк В. А. Ефективне управління основними засобами підприємств лісового господарства як рушійна сила інноваційних процесів. *Інноваційна економіка*. 2013. № 4 (42). С. 149–154.

13. Гайдучок Т. С., Мостепанюк В. А. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності лісогосподарських підприємств України. *Priority areas for development of scientific research: domestic and foreign experience* : collective monograph / edited by authors. – 1st ed. – Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2021. P. 106-

126. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/112/3375/7104-1>

14. Гайдучок Т. С., Цегельник Н. І. Звітність лісогосподарських підприємств в умовах управління природо-ресурсним потенціалом галузі. *Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. Сер. Економічні науки*. 2022. Вип. 2(06). С. 35-42. URL: http://e-visnyk.dniprondise.in.ua//journals/2_2022/7.pdf

15. Гайдучок Т. С., Цегельник Н. І. Сучасні реалії та перспективи провадження аудиторської діяльності в умовах євроінтеграційних процесів. *Механізм регулювання економіки*. 2022. №1-2 (95-96). С. 67-71. URL: <http://www.mer-journal.sumy.ua/index.php/journal/article/view/81/75>

16. Готуєтеся до віддаленого аудиту ISO? Керівництво з підготовки в 5 кроків. URL: <https://academy.tms.ua/blog/gotuietesja-do-viddalenogo-auditu-iso-kerivnictvo-z-pidgotovki-v-5-kroktiv/> (дата звернення: 10.09.2024)

17. Єршова Н. Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств: стратегічний аспект. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 14. С. 894-904.

18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ М-ва фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

19. Касич А. О., Леуська С. М. Порівняльний аналіз визначення основних засобів за міжнародними та національними стандартами. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 18. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/127.pdf (дата звернення: 21.09.2024)

20. Кашперська А. І. Сучасний стан та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 1272-1281.

21. Короленко В. О., Гевлич Л. Л. Особливості обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2018. Том 2. № 10. С. 183–187.

22. Кудлаєва Н. В. Визнання та оцінка основних засобів: реалії сьогодення Revaluation of Fixed Assets: Tax and Accounting Aspects. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 1(69). С. 107–114.

23. Майдуда Г. С. Управлінський облік витрат на відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2015. Вип. 1(31). С. 246-261.

24. Методичні рекомендації з обліку основних засобів : наказ М-ва фінансів України 30 верес. 2003 р. № 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text>

25. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : наказ М-ва фінансів України від 27 черв. 2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>

26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). «Основні засоби». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення: 20.09.2024)

27. Мороз Ю. Ю., Гайдучок Т. С. Цифрова трансформація аудиторського бізнесу: нові горизонти та перспективи. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Вип. 5(05). С. 109-114.

28. Москалюк Г. О., Цуканова В. О. Основні засоби крізь призму обліку за П(С)БО та МСФЗ: порівняльний аналіз. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 9-10 (286-287). С. 86–91.

29. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ М-ва фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

30. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ М-ва фінансів України від 27 квіт. 2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 20.09.2024)

31. Озерова О. Списуємо майно, знищене через бойові дії: як облікувати й оподаткувати. *Головбух Агро*. №7. 2022. URL: https://agro.expertus.com.ua/965709?utm_medium=refer&utm_source=www.golovbuh.com.ua&utm_term=8400&utm_content=art&utm_campaign=red_block_mixblock_s (дата звернення: 18.09.2024)

32. Організація та управління лісгосподарським виробництвом: навч. посіб. /Ю. С. Цаль-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок. Житомир: Євро-Волинь, 2022. 448 с.

33. Основні засоби: визнання та класифікація. Інтерактивна бухгалтерія: веб-сайт. 2017. №94. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/596> (дата звернення: 18.09.2024)

34. Підбірка порад для бухгалтерів в умовах воєнного стану. Профспілка працівників державних установ м. Києва: офіційний веб-сайт.

URL: <https://profspilka.com.ua/news/pidbirka-porad-dlya-buhgalteriv-v-umovah-voyennogo-stanu/> (дата звернення: 21.09.2024)

35. План рахунків бухгалтерського обліку у визначеннях та схемах : навчально-наочний посібник / Ю. С. Цаль-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок [та ін.]. Житомир : Рута, 2019. 212 с.

36. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.09.2024)

37. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258. / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

38. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996. / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

39. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 02 груд. 1997 р. № 671/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.09.2024)

40. Публічний звіт голови Державного агентства лісових ресурсів України за 2023 рік. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2023/zvit_lis_%202023.pdf (дата звернення: 25.11.2024).

41. Радіонова Н. Й., Чучкевич Д. Ю. Дослідження впливу міжнародних стандартів на трансформацію обліку основних засобів підприємств. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. URL: <http://surl.li/xsqvjh>

42. Сулима М. О., Смірнов Д. Р. Облік основних засобів підприємства в умовах воєнного стану. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 70. С. 188-193.

43. Чим управлінський облік відрізняється від бухгалтерського. URL: <https://edin.ua/upravlinskij-oblik-prostimi-slovami/>

44. Шацкова Л. П., Шацков В. В. Порівняльний аналіз обліку основних засобів суб'єктів державного та приватного секторів економіки. *Economic journal Odessa polytechnic university*. 2022. № 3(21). С. 44–50.

ДОДАТКИ